

DELA VSKA

PRAVICA

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek pop.; v slučju u praznika dan poprej - Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva c. - Ne frankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 150 - Cena: za 1 mesec Din 5,-, za štiri leta Din 15,-, za pol leta Din 30,-; za tuzemstvo Din 7,- (mesečno) - Oglaš: po dogovoru

Oglaš, reklamacije in naročila na upravo Delavskega zbornice, Miklošičeva cesta 22, I. nad. Telefon 2265. Štev. čekovnega računa 14.900

Pripombe

Ko sem prebral zelo tehten članek tovariša Feša v zadnji Pravici, sem se nehote spomnil na besede praškega nadpastirja, da je naš čas zrel za propad.

Teh usodepolnih besed ni izrekel kakšen politični agitator, ampak mož, globok po svojem sreju in značaju, temeljit po svojem znanju, utrjen in potrjen v veri in pastir, čigar naloga je, da vodi svoje vernike po poti, katero je začrtal Gospod s svojim naukom in po svoji cerkvi. Čigar naloga je, da je vernikom kot Gospodov namestnik svetilnik, da jim kaže pravo smer, da ne utonejo v zmotah in zablahah. Zaveda se pač, da je najtežja odgovornost pastirja, če pusti svoje v nejasnosti; da je najtežja odgovornost, če je pastir boječ in neodločen, ko pričakujejo njegovi od njega odrešitnih besed. Sam priznava, da je podal svoje globoke in dalekosežne izjave ne pripravljen. Zato nekako, kakor po božjem navdihnenju.

Nadpastir praški je govoril kakor prerok. Svet ga je poslušal. Ga bo pa tudi doumel? Kdo je od prerokov pa do apostolov in cerkvenih očetov točneje označil bistvo kapitalizma in njegove zle posledice kakor nadškof dr. Kordač? Njegove ugotovitve so resnične, ker jih potrjuje življenje. Amerika se koplje v zlato, da se v bogastvu tako rekoč duši. Pa vendar grozna beda. Nad eno tretjino delavstva je brezposelnega. Ena tretjina delavstva je obsojena na stradanje. Zakaj? Saj je Amerika najbogatejša dežela. Zakaj torej? Zato, ker je delavski stan brez posesti in poseduje le dva odstotka celotnega narodnega premoženja. In to delavstvo tvori 90% vsega prebivalstva!

Amerika je dežela, v kateri je kapitalistični gospodarski red najbohotnejše razvil. Zakon kapitalizma pa je: Čim bolj se v kakšni družbi zbira premoženje in bogastvo na eni strani, tem bolj raste na drugi strani obubožanje in revščina.

Kapitalizem je v svojem celotnem bistvu nemoralen in proti Kristusu. Ravno zaradi tega se človeštvo deli v dva razreda s tisto naglico, s kakršno izginja krščanstvo iz družbe, ker pridobiva egoizem vedno bolj na veljavi. Zato mora delavstvo trdo delati, pa kljub temu živi v bedi.

Pa ta beda ni najhujša. Usodepolnejša je duhovna beda, ki je pa posledica telesne bede. Živimo v dobi velikanskega napredka, pa kljub temu čutimo, da razpada na vseh koncih in krajih zapadno evropska kultura. Istotako ameriška civilizacija. To je tudi posledica sedanega družabnega reda. Ali da se izrazimo z besedami nadškofa dr. Kordača, je zaradi tega tak položaj, ker si je prilastil kapital vse sadove človeškega duha, tehnične iznajdbe, iznajdbe znanosti, nove delovne metode. Na ta način je človeku vse, kar mu naj bi bilo v blagoslov, v prokletstvo... Nadškof pravi dalje: Ne vidim v razcvetu industrije in tehnike nikakega napredka, dokler je človek, ki bi moral biti gospodar nad materijo, njen suženj. Ker je tako, ni nič čudnega, da pomeni napredek sedanjega sveta zaslužnjevanje in zastrupljanje človeštva moralno in duševno. Če ne bi bilo tako, ne bi bil mogoč vsesplošen razpad duhovnih in moralnih vrednot. Zgodovina človeštva dokazuje, kakšen je konec takega razvoja.

Družabni red, zgrajen na grško-rimski kulturi, je razpadel. Nastopil je nov prenovljen, po krščanstvu prekrvašen red. Zrastel je ta red na žrtvah krščanskih mučnikov in večstoletnem preganjanju. Da je razpadel red, zgrajen na poganški kulturi, ni nič čudnega, tudi v škodo človeštva ni bil. Usodepolno pa je, da

Delavstvo odklanja novi osnutek socialnega zavarovanja

Centralno tajništvo delavskih zborov je imelo dne 9. februarja svojo zbor. Glavni predmet je bil spomenica na ministrstvo za socialno politiko in narodno zdravje z ozirom na predloženi osnutek novega zakona o socialnem zavarovanju.

Za izvedbo zavarovanja za slučaj onemoglosti, starosti in smrti.

Delavski zastopniki so proučili osnutek temeljito. Gospodu ministru so hvaležni, da je pokrenil akcijo za izvedbo zavarovanja za slučaj starosti, onemoglosti in smrti. Kajti to vprašanje je zelo nujno, zlasti ker ograja njegova neizvedba obstoječe bolniško zavarovanje. Kajti v sedanjih razmerah padajo onemogli delavci v breme bolniškemu zavarovanju. Izvedba tega zavarovanja pomeni obenem izvršitev obljube, katero je dala kraljevska vlada delavstvu javno pred dvema letoma.

Delavstvo prevzema sicer zelo težko nova bremena v očiščeni zbirki znižanih delavskih mezd, vendar je pripravljeno prispevati v svrhu izvedbe starostnega zavarovanja od svoje strani 1,5% zavarovane mezde. To znači letnih dohodkov v iznosu 75- do 100 milijonov Din. Pričakuje pa, da bodo prispevali tudi delodajalci in država.

Razočaranje z ozirom na novi načrt.

Delavstvo je pričelo novi načrt proučevati z dobrim razpoloženjem. Toda zelo je bilo začudeno, ko je spoznalo, da ne zahteva osnutek novega zakona od njega le novih prispevkov, ampak da se tudi odreče najmanj 30% pravic, ki si jih je pridobilo v zavarovanju za slučaj bolezni in nezgode. S tem bi z ozirom na sedanje negotove gospodarske razmere toliko izgubilo, da ga niti upanje na bodoče pokojnine ne bi pomirilo.

Enodušno mnenje vsega delavstva je, da ni uspelo novemu načrtu ustvariti kaj dobrega, da ne more služiti za podlago za novo socialno reformo; da ga mora absolutno odkloniti in da se mora vzeti druga, pravičnejša osnova za izvedbo tega velikega dela. Kajti novi projekt demontira vse, kar je do danes obstajalo v socialnem zavarovanju; demontira vse, kar je delavstvo že imelo in kar je postalo sestavni del njegovega življenja.

Zgledi krivic.

Hočemo pokazati samo na nekaj težkih krivic, ki jih dela novi osnutek. Uživanja vseh dosedanjih pravic iz zavarovanja (zdravila, hranarina, zdravljenje v kopališčih in sanatorijih itd.) veže na dolge karentne roke. V največ slučajih zahteva zaposlitev skozi 9 mesecev v enem letu ali 18 mesecev v dveh

je razpadel gospodarski in družabni red zgrajen na krščanstvu. Prvi je razpadel, ker je bil po svojem notranjem bistvu nesposoben za življenje. Drugi je razpadel, ne zaradi svojih notranjih lastnosti, ampak zaradi človeštva samega, ki ga je zavrglo v svojo pogubo. Kakor je sledila kazen izraelskemu ljudstvu, če je šlo preko božjih zakonov, tako je prišla kazen nad človeštvo moderne dobe, ker je zavrglo krščanski družabni in gospodarski red.

Današnji red je bolan, kljub temu, da je zgrajen na krščanski kulturi. Kajti tudi krščanska kultura je bolna. Okužena je po kapitalizmu, po mišljenju in naukih otrok tega sveta. Zato pada človeštvo vedno bolj kulturno in mu grozi nevarnost, da bo popolnoma zapadlo

letih. Gospodarske razmere so pa take, da večina delavstva ni dalje zaposlena, kakor 4 do 5 mesecev v letu. Z ozirom na ta dejanski položaj bi izgubili delavci največji del pravic iz zavarovanja.

Povsem je nerazumljiv predlog, da se oropajo svoji pravice do zdravniške pomoči, ako nimajo člani dolgega karentnega roka, kljub temu, da obstojajo te pravice v gotovih delih naše države že 20 let. Poleg tega je še nerešeno vprašanje, kdo naj nudi zdravniško pomoč obolenim svojem delavcem.

Načrt tudi predlaga, da izgubi delavec v slučaju krajšega zaposlenja hranarino popolnoma ali pa, da se mu zniža od dveh tretjin na polovico zavarovane mezde. Vprašanje je, če je sploh mogoče zdravljenje delavčev brez hranarine.

Istotako so zelo znižane nezgodne rente. Pa to še ni dovolj. Pravico do polne rente naj bi imeli le tisti delavci, ki so postali nad 60% delanezmožni. Poleg tega obsega predlog krivičen način izračunavanja rente. Te naj bi ne dobili delavci na podlagi faktičnega zasluga, ampak se mu računa mezda v dobi brezposelnosti le po 10 Din. Na ta način bi bila izguba ponesrečenih delavcev ogromna in nenadomestljiva.

Slaba tolažba.

Za vse te izgube in za nove doprinose v znesku 75 do 100 milijonov Din letno ima delavstvo izgled na pokojninsko zavarovanje, ki bo pričelo v najboljšem slučaju funkcionirati po petih do sedmih letih. Kakšna bi bila ta pokojnina? Pokojnina znaša mesečno 110 Din, največ 650 Din in sicer po 45 letih plačevanja na osnovi dnevne zavarovane mezde 80 Din. Povprečna pokojnina bi bila od 110 do 237 Din mesečno, dočim bi ostale žene brez pokojnin, a otrokom je določena le od 39 do 70 Din mesečno.

Ukinitev samouprave.

Poleg teh materialnih krivic zahteva novi načrt še velike moralne žrtve. Dejansko zahteva ukinitve socialnega zavarovanja tudi zmanjšanje upliva delavcev in delodajalcev na upravo na najnižjo mero. Po tem projektu naj bi namreč imenovali ministrstvo za socialno politiko polovico članov glavne skupščine Osrednjega urada za zavarovanje delavcev in eno tretjino članov uprave okrožnih uradov, ki delegirajo svoje zastopnike na glavno skupščino SUZORA. S tem je pa načelo samouprave popolnoma ukinjeno. V notranji organizaciji je pa predviden najtrši centralizem, kakoršnega ne prenese zavarovanje.

Razbijanje delavskega zavarovanja.

Ni čudno, da je povzročil ta osnutek paničen strah pri tistih grupah delav-

brezkulturnosti. Ta je pa najboljši kvas za obup.

Zato ima nadškof Kordač prav, če smatra našo dobo za zrelo za razpad. Toda treba je delati, da se pripravi in polagoma zgradi nova doba, nova kultura, kultura krščanske pravičnosti in ljubezni po pristnih naukih evangelija. Delajmo na tej dobi s silo duha in notranjega preobrata src in mišljenja!

Prva delavska hranilnica in posojilnica

r. z. z o. z. v Ljubljani

(Delavska zbornica)

Sprejema hranilne vloge na tekoči račun

stva, ki so imele dosedaj gotove vrste zavarovanja. Po zdravem principu solidarnosti bi morale priti te vrste zavarovanja v ožjo zvezo s splošnim zavarovanjem. To so prej same želele. Sedaj pa odločno nasprotujejo. Nas boli to razbijanje delavstva v vprašanih delavskega zavarovanja. Čisto gotovo je pa to razbijanje posledica tega nepravilnega osnutka.

Nezadovoljstvo pa še povečava izključitev znatnega dela nameščencev, starejših in sezonskih delavcev.

Ne rušiti — stopnjema sistematično graditi.

Delavci žele, da se novi načrt izloči kot baza za nov zakon; da se vzame za podlago nadaljnjega razvoja našega socialnega zavarovanja sedaj veljavni zakon o zavarovanju delavcev in da se takoj izvede tudi z ozirom na ona določila, ki se nanašajo na zavarovanje za starost, onemoglost in smrt; da se ta zakon v toliko novelira, v kolikor je nujno potrebno, da zamenja zavarovanju točno plačevanje predpisanih prispevkov, dekoncentrirano administracijo in dotacijo od strani države v tolikem iznosu, ki je nujno potreben za izvršitev zakona.

Prepričani smo, da ni nujno, niti koristno, niti praktično razbijati že ukoreninjeno zavarovanje v njegovih najvažnejših temeljih. Veliko bolj pametno in koristno bi bilo, da se ohrani osnovni zakon, ki je v veljavi že deset let; da se stopnjema izvede to, kar je ostalo od zakona neizvedeno.

Socialni kakor tudi civilni in davčni zakoni so takega značaja, da postanejo takorekoč sestavni del vsega gospodarstva in splošnega družabnega življenja. Zato povzroča vsaka nezdružljiva izprememba v teh zakonih trzanje v vseh družabnih odnosih. Tako je povzročil tudi novi načrt velika vznemirjenja med delavci, ker globoko zadeva njihove že pridobljene pravice v zavarovanju.

BREZPOSELNOST PRI NAS.

Iz prošlega leta je ostalo brezposelnih delavcev 5662, od tega moških 4633, žensk pa 1029. V tem letu pa se jih je prijavilo za delo 145.277 (123.174 moških in 22.103 žensk). Ponujeno delo, ostalo od prošlega leta 754 (563 moških in 191 žensk). V tem letu ponudenih mest 56 tis. 169 (43.599 moških in 12.570 žensk). Izvršeno posredovanje 44.872 (35.053 moških in 9819 žensk). Konec leta ostalo brezposelnih 9989 (7968 moških in 2021 žensk).

Odstotek med prijavljenimi delavci in ponujenimi službami je 37,6%. Odstotek med prijavljenimi delavci in izvršenimi posredovanji je 29,7%. Odstotek med ponujenimi službami in izvršenim posredovanjem je 78,8%.

Izplačane podpore: Redna podpora za 24.486 delavcev 2.538.387 Din. Izredna za 8127 delavcev 557.960.10 Din. Potna podpora za 2989 delavcev 192 tisoč 280.55 Din. Podpora v naturi za 9892 delavcev 119.956 Din. Znižanih voznišnih listkov je bilo izdano 75.194 komadov v vrednosti 4.108.433.74 Din.

KDO DOPRINAŠA NAJVEČ K RESITVI GOSPODARSKE KRIZE?

»Der deutsche Metallarbeiter«, strokovno glasilo kršč. kovinarjev Nemčije, ugotavlja:

Statistični podatki izkazujejo, da so se v letu 1929 znižale delavske plače za 15 odstotkov, dividende in akcije, to se pravi dohodki kapitalistov, pa so v istem času padle samo za 6 odstotkov. Iz tega je razvidno, da mora gospodarsko krizo, ki jo preživlja Nemčija, nositi v največji meri delavstvo. Tisti pa, ki imajo največja bogastva, doprinašajo k tej žrtvi dve tretjini manj.

Jugoslovanska strokovna zveza

Železničarski vestnik

POJASNILA K PRAVILNIKU O VOZNIH OLAJŠAVAH

Glavno ravnateljstvo drž. železnice je po G. D. št. 73.710 z dne 15. januarja 1931 izdalo naslednja pojasnila k imenovanemu pravilniku:

1. Po § 1. točka 5 pravilnika se lahko tudi pomožno osebe poslužuje stalnih letnih brezplačnih kart za službeno uporabo, ker se glede tega ne dela nobena razlika v kategorijah uslužbencev.

2. Po §§ 9. in 11. pravilnika se otroci uslužbencev, ki izgubijo pravico do legitimacije, ne smatrajo več za rodbinske člane. Glede na to izgubijo ti otroci po § 6. pravilnika pravico do vseh voznih ugodnosti, ki so zvezane z rodbinskim članstvom razen onih, ki so navedene v § 2. pod točko 2 od a) do c), t. j. v slučaju postavitve, premestitve in upokojitve. Zato tudi nimajo pravice do stalne brezplačne karte, vajenci, otroci žel. uslužbencev, ki so prekorajili 18. leto starosti.

3. Osebe, ki niso člani bol. fonda, pa so poklicane na pregled po šef-zdravniku, nimajo pravice do nobenih voznih ugodnosti, ker so ugodnosti iz § 7. zvezane s članstvom bol. fonda. Članstvo se pa doseže šele, ko je oseba sprejeta v žel. službo.

4. Za izdajo »pupitice« za prevoz pohištva uslužbencu, ki je premeščen, se po določbi § 13. ne predpisuje noben rok. To je namenoma izostalo zaradi splošnega pomanjkanja stanovanj in ker se je smatralo, da se bo vsak uslužbenec v lastnem interesu preselil, kakor hitro mu bo mogoče.

5. Po določbi § 25. točke 5 strojniki, črko-stavci, knjigovodi, stereotipisti in litografi, ki so navadni delavci, zvaniki ali služitelji, nimajo pravice do drugega razreda.

Pravico do drugega razreda imajo samo taktar, če so bili sprejeti v službo po pogodbi na podlagi »tarife za delo v grafičnih podjetjih v Jugoslaviji«, ker jim ta tarifa priznava pravico do drugega razreda in ker se ti po šolski in strokovni kvalifikaciji smatrajo za enake uradnikom III. kategorije.

6. Po § 9. točka 6 pravilnika imajo žene železniških uslužbencev pravico do legitimacije le, če živijo s svojim možem v skupnem gospodinjstvu.

7. »Trebovanjem« za brezplačno vozovnico za samske hčere nad 18 let stare, ki ne zaslužijo več kakor 500 Din, je treba prilagoditi le legitimacijo hčere, ne pa tudi drugih listin, ker je že sama legitimacija zadostno dokazilo za upravičenost do proste vozovnice.

VAZEN SKLEP DRŽAVNEGA SVETA

Na plenarni seji državnega sveta dne 20. decembra 1930 je bilo sklenjeno, da z zakonom o drž. prom. osebu ni bila razveljavljena odredba ministra za promet z dne 30. maja 1922, št. 16.276, t. j. določbe pravilnika o zavarovanju železniškega oseba za slučaj bolezni in nezgode. Iz tega moremo sklepati, da oseba, ki prejema rento iz bol. fonda in postane uslužbenec ozir. uslužbenka drž. prom. naprav, lahko prejema to rento po določbah pravilnika bol. fonda še nadalje poleg prejemkov kot uslužbenec drž. prom. naprav.

Važna je tudi razsodba drž. sveta v konkretnem slučaju, da južnoželezniška pokojnina ni plača iz državne blagajne in da torej tak upokojenec, ako je sprejet v službo pri drž. železnicah, lahko prejema poleg svoje plače tudi pokojnino od južne železnice, ne da bi s tem kršil predpis zakona, po katerem se ne more prejemati dveh prejemkov iz drž. blagajne.

ENOTNA ŽELEZNIŠKA TERMINOLOGIJA

Kakor poročajo dnevni časopisi, je gosp. minister za promet odredil, da se sestavi enotna železniška terminologija za vso državo. S tem se hoče izogniti raznim nespozumljenjem in neprijetnostim, ki se od časa do časa pojavljajo zaradi različnih izrazov za posamezne predmete ali osebe.

V to svrhu je bila imenovana posebna komisija, kateri je bila poverjena naloga, da uredi in izdela službeno železniško terminologijo, ki naj bo vzeta iz zaklada narodnega jezika. Elaborate te komisije bodo pred objavljenjem pregledali jezikoslovci, da bo nova terminologija izšla taka, kakor so si jo zamislili odločujoči činitelji. Že sedaj mora vsak novi pravilnik, prej ko izide, pregledati ta komisija, da bi se že v teh uporabljali le izrazi, ki jih nameravajo uvesti kesneje za splošno uporabo.

Potreba po skupni terminologiji se je občutila že ves čas, odkar je država prevzela v svoj obrat vse železnice. Zadeva pa ni tako enostavna, kakor bi si kdo mislil. V raznih pokrajinah so v uporabi za en in isti pojem različni izrazi. Komisija in jezikoslovci se bodo morali odločiti za en izraz, kar gotovo ne bo lahko.

Slovenski železničarji so takoj po prevratu s pomočjo priznanih avtoritet na jezikoslovnem polju izdelali slovensko železniško terminologijo, na katero smo lahko ponosni. Vzeta je iz slovenskega jezika in se kolikor mogoče izogiba tujih izrazov. Ta terminologija se je uporabljala doslej v območju ljubljanskega žel. ravnateljstva v vsem uradnem poslovanju.

Ko je izšel v »Saobračajnem pregledu« prvi glas o potrebi enotne železniške terminologije, je g. Zorec Ivan, viš. žel. uradnik pri ravnateljstvu v Ljubljani, ki je znan slovenski pisatelj, v istem pregledu opozoril merodajne činitelje na to slovensko železniško terminologijo, poudarjajoč posebno dejstvo, da v tej ne najdemo tujk, ki jih druga ravnateljstva tako često uporabljajo ravno v železniški stroki. »Generalna direktorja«, »direktora«, »šefa«, »mašinovodja« i. dr. so pri njih že popolnoma udomačeni izrazi, medtem

ko jih je slovenska terminologija kot tuje izraze zavrgla.

Prvi poskus prizadevanja za enotne žel. izraze je bil podan z odredbo, da naj se v bodoče uporablja splošno izraz »vlak« in ne »voz«, ki je bil v rabi v uradnem poslovanju pri glavnem ravnateljstvu in pri vseh ravnateljstvih, ki so obsevala v srbohrvaščini. Ta odredba pa je bila kmalu preklicana z motivacijo, da izraz »vlak« ne odgovarja duhu narodnega jezika (srbskega).

Upajmo, da bo imenovana komisija dorasla svoji ne ravno lahki nalogi in da bomo kmalu dobili skupno železniško terminologijo, ki bo odgovarjala svojem namenu, pa jo bo lahko razumel tudi vsak preprost naš človek.

OBČNI ZBORI

Rakek. Dne 22. februarja t. l. se vrši ob 16 v gostilni g. Ivana Fatur na Rakeku redni občni zbor skupine Rakek s sledečim dnevnim redom: 1. poročilo delegata osrednjega odbora; 2. poročilo predsedstva (predsednika, tajnika, blagajnika in nadzornega odbora); 3. volitev novega odbora; 4. slučajnosti. Pozivamo vse proste tovariše, da se udeležijo občnega zbora v čimvečjem številu.

Bistrica Boh. jezero. Dne 1. marca t. l. ob 15 bo občni zbor tuk. skupine P. Z. v prostorih Prosvetnega društva s sledečim dnevnim redom: 1. poročilo delegata osrednjega odbora; 2. poročilo predsedstva (predsednika, tajnika, blagajnika in nadzornega odbora); 3. volitev novega odbora; 4. slučajnosti. Pozivamo vse člane, da se istega polnoštevilno udeležijo, da podprejo s svojo navzočnostjo in s predlogi delo naše organizacije.

Pragersko. Dne 8. marca t. l. se vrši občni zbor skupine Pragersko s sledečim dnevnim redom: 1. poročilo delegata osrednjega odbora; 2. poročilo predsedstva (predsednika, tajnika, blagajnika in nadzornega odbora); 3. volitev novega odbora; 4. slučajnosti. Čas in kraj občnega zbora bomo objavili v prihodnji številki »Delavske pravice«.

Logatec. Skupina P. Z. J. Logatec je imela dne 8. februarja 1931 v gostilni Marije Iglji svoj redni letni občni zbor, na katerem je bil izvoljen sledeči odbor: predsednik Novak Franc, progovni delavec, podpredsednik Mlakar Albin, nadzornik proge, tajnik Slave Ludvik, dnevnikar. Odbornika: Jerina Janez, skladišni delavec; Otrin Tomaž, progovni delavec. Skupina je v pretekli poslovni dobi delovala jako zadovoljivo. Od novoizvoljenega odbora kakor tudi od ostalega članstva pričakujemo, da tudi v bodoče delujejo za organizacijo in pridobivanje novih članov, kajti le na ta način bomo dosegli napredek ter prišli do cilja, za katerim težimo.

Ljubljana. Občni zbor skupine se je vršil v nedeljo dne 8. februarja t. l. v društvenem lokalu Delavske zbornice. V novi odbor so bili izvoljeni sledeči tovariši: predsednik Kišovic Albert, uradnik III. kat.; podpredsednik Otič Pavel, uradnik III. kat.; tajnik Dežman Anton, zvanik I. kat.; blagajnik Vahen Miha, uradnik III. kat.; odbornika Kern Alojzij, zvanik II. kat. in Keršič Jože, ključavničar. Nadzorni odbor: Kanoni Karel, uradnik III. kat. in Sternad Mirko, uradnik III. kat.

Bistrica Boh. jezero. Zaključujoč delovno leto 1930-31 naše skupine, pri pregledu zapisnikov poslanih in prejetih dopisov z zadovoljstvom ugotavljamo, da smo delali v minulem letu vestno in marljivo. Na sestankih in odborovih sejah, h katerim je bilo pozvano vse članstvo, so se obravnavala vsa prečta vprašanja tako glede skupnosti kakor posameznikov, kar se imamo zahvaliti požrtvovalnosti vodstva osrednjega odbora, ki nas je v vsakem oziru podpiral. Da bo delovanje v tekočem letu popolnejše, polagamo tem potom vsem tovarišem na srce, da se redno udeležujejo sestankov in odborovih sej. Plačevanje članarine naj bode točnejše. Ni mnogo oporekanja, a to v opomin onim, ki se ne drže termina t. j. vsakega 5. v mesecu. Tovariši! Delo in cilji ter doseženi uspehi naše organizacije so vam znani. Dobra in odločna volja je edino, kar nam more pomagati. Oprinite se naše organizacije, ki je zgrajena na temelju bratske ljubezni, socialne pravičnosti in idealizma. Odbor.

Vsem članom sporočamo, da se naj odlej naslavljaajo vsi dopisi na naslov »Prometna zveza železničarjev Jugoslavije« osrednji odbor, Ljubljana, poštni predal št. 77, in ne Ljubljana, Emonska cesta 10.

Zahvala. Podpisani se iskreno zahvaljujejo osrednjemu odboru za znesek Din 150.—, ki sem ga prejel kot podporo za časa bolezni.

Valentin Dobravec, progovni delavec, Bistrica-Boh. jezero.

Železniška družina stavbna in kreditna druga sporoča vsem članom, da se naj vsi dopisi pošiljajo na naslov: Železniška družina stavbna in kreditna druga, Ljubljana, poštni predal št. 77.

Papirničarji

Vevče. V soboto 14. t. m. so se poslovali od vevške papirnice in s tem od svojega kruha delavci in delavke, 42 po številu, katerim je bila pred 14 dnevi odpovedana služba. Odpušeni so stari 65 let in več. Vsi so v službi tega podjetja osiveli, nekateri so bili v papirnici celo nad 50 let. Podjetje jim je od izplačila določilo tudi redne mesečne podpore, žal samo za določen čas, in če kateri prizadetih dobi kje kako zaposlitev, mu je podpora takoj ustavljena, kar nikakor ni pravično spričo tega, da nekateri dobijo le po 100 do 200 Din mesečno. To pa le zato, ker so bili tako varčni, da so si

tekem let postavili skromen dom. Sedaj naj pa po mnenju podjetja istega zapravijo, če se hočejo pošteno preživeti. Nismo proti temu, da imajo nekateri več, vendar smo mnenja, da takih razlik ne bi bilo treba delati. Podjetje je podpore uredilo na svojo pest, za kar je imelo seveda polno pravico, a lahko bi se pa tudi uredile sporazumno z delavskimi zaupniki prizadetih in bi sedaj ne bilo toliko prerekanja. Tovariši in tovarišice pa, ki ste morali vzeti slovo od nas in svojega vsakdanjega dela zaradi gospostva stroja, vam želimo mirno in zadovoljno jesusen vašega življenja! — Papirničarji.

Pri »Ne stroju napovedana skritev« dela se prične izvajati ta teden, tako da se bo delalo samo po pet dni v tednu. Prizadetih je 60 delavcev ozir. delavk. Koliko časa bo to trajalo, ne vemo. Vzrok je pomanjkanje naročil, kakor izjavlja vodstvo podjetja.

Občni zbor. Vsemu članstvu sporočamo, da se vrši v nedeljo 8. marca ob 8 zjutraj v Društvenem domu pri D. M. v Polju redni letni občni zbor strokovne skupine papirniškega delavstva. Vabimo vse članstvo, da se občnega zbora sigurno udeležijo. Na občnem zboru bomo razpravljali tudi o tekočih zadevah papirničarjev.

Vevče. Volitve obratnih zaupnikov v podjetju Združenih papirnic, obrat Vevče, se bodo vršile 23. februarja v prostorih tovarniške restavracije od pol 13 do 18. Dolžnost slehernega papirničarja je, da se zaveda važnosti zaupnikov ter se tudi gotovo in brezpogojno volitev udeležijo. — Preteklo soboto, 14. februarja, je zapustilo podjetje 42 nad 65 let starih delavcev, katere je vodstvo podjetja upokojilo. Pri tej priliki je vodstvo podjetja votiralo vsoto okrog 170.000 Din letno, katere se bo procentualno mesečno delila posameznikom kot nekaka pokojnina. Najmanjša vsota za posameznika je mesečno 72.50 Din, najvišja pa 652 Din. Ta vsota, ki jo je podjetje stavilo, ne tangira fonda, v katerega sedaj delavstvo plačuje. Znesek, katerega je posameznik od teh 42 delavcev vplačal v tako zvani pokojninski fond, bo tudi dobil izplačan, kakor tudi tisto, kar je podjetje vplačalo za njega v ta fond. To omenjam radi tega, da pobijem neosnovane govorice in sumničanja, da smo zaupniki sodelovali oziroma odločali, kdo in pa koliko dobi posameznik od teh 42 delavcev pokojnine. Podjetje je samo od sebe prostovoljno dalo denar, zato si je podjetje tudi pridržalo pravico, da samo odločuje v vsem. Tudi o premoženjskih razmerah posameznika ni bilo govora med vodstvom podjetja ter zaupniki. Zato tudi v tem oziru odpade odgovornost od zaupnikov. S takimi in podobnimi govoricami in sumničenji se sami sebe pokažete v pravi luči. Le po tej poti naprej, da prej pridete z dežja pod kap!

Karel Pintar.

Goričane-Medvode. Vsem članom strokovne skupine papirniškega delavstva sporočamo, da bo v nedeljo dne 22. febr. 1931 ob osmih zjutraj v Društvenem domu v Preski redni letni občni zbor naše organizacije. Poleg običajnega dnevnega reda bomo na občnem zboru razpravljali o važnih stvareh, tičočih se krize v papirnici.

Članstvo vabimo, da se občnega zbora v polnem številu udeležijo. Tudi oni, ki so bili v zadnjem času reducirani, naj se zavedajo, da je občni zbor tudi zanje še posebno važnega pomena.

Poročal bo tudi zastopnik centrale. Pridite vsi in točno.

Rudarji

Trbovlje. Volitve v 2. rudarsko skupino, ki so se vršile 15. februarja, se niso vršile sporazumno, kakor so sklenile vse strokovne organizacije. Dne 13. februarja so sklicali marksisti shod in razdelili svojo kandidatno listo med delavstvo, na katero so postavili samo svoje ljudi. Potrebno je, da si delavstvo zapomni ta nelojalen korak socialistov. Pokazali so, da jim ni združitev delavstva resna, ampak da so v najtežjih časih za razbitje delavske slege. Vse častne obljube pri sestavi skupne kandidatne liste so se pokazale le kot gola laž in nesramno izigravanje ljudi, ki ne trobijo v njihov rog. Zastopnika krščanskih socialistov Renko in Križnik sta bila, ki sta predlagale skupnost za te volitve. Na predlog so vsi pristali. Ta sklep pa je veljal za socialiste le par dni in so brez vsakega obvestila JSZR in NSZ vložili separatno listo, s čimer so se razgalili do kosti. Sino pa prepričani, da jim to njihovo nesramno početje ne bo koristilo. Delavstvo jih bo ob priliki raznih potrebnih intervencij že spoznalo. Ni namreč dobro vse to, kar zna križati, ampak je več vredno to, kar je pošteno. Za naše somišljenike in vse trezno misleče rudarje pa naj bodo te volitve dober nauk. Namreč, da je potrebno delavstvo take organizacije, ki vzgaja značajne ljudi. Brez značaja ni dobrih voditeljev in tudi ni upanja, da bo kdaj prišel red v rudarske vrste. Za nas velja zaradi tega le eno geslo: S potrojeno energijo na delo za krščanska načela in za krščansko miselnost.

Hudajama. V nedeljo 15. februarja smo imeli volitve v II. rudarsko skupino. Kljub zanesenim potom so prihajali volilci tudi zelo oddaljeni in to celo nekateri, ki so bili ponoči na delu. Tako so nekateri zmučeni od nočnega dela napravili pet ur hoda. Ali ni to velika žrtve? Še živi med rudarji delavska zavest. Se imamo rudarji značaje, katere ne more ustaviti niti najtežavnejša zimska pot, kadar jih kliče dolžnost.

Omenjeno pa bodi, da so se našli med nami tudi taki, ki so menili, da se ne izplača

hoditi na volišče in celo druge odvrčali od tega. Na take moramo pač gledati pomilovalno. So pač le nergači, ki znajo samo zabavljati in podirati, kar drugi gradijo, v boj za delavstvo pa se ne bodo nikdar spustili.

Veselo presenečenje za nas je, da je, kakor že gori omenjeno, v tako slabem vremenu volilo 231 volilcev osebno. Pri nas jih do sedaj ni še nikoli toliko glasovalo.

Izvoljeni so bili sledeči z označenim številom glasov: Lesnik Alojz 215, Dinci Alojz 205, Jančič Jurij 197, Grile Franc 167, Benec Anton 162, Arlič Karel 155, Plankó Martin 151, Horjak Miha 151, Oprešnik Jakob 142, Vengust Lazar 110, Selč Martin 107 in Rukavina Stefan 100. Prvih šest je delegatov (zaupnikov), ostalih šest namestnikov.

Uverjeni smo, da gori omenjenim delegatom rudarji nismo zastojali oddali svojih glasov in da se bodo borili za naše koristi.

V nedeljo 1. marca ob 8 zjutraj bomo imeli v društveni dvorani (pri cerkvi) v Laškem občni zbor Strokovne skupine rudarjev. Na istem bo odbor podal račun za svoje delo v preteklosti. Začrtali pa si bomo tudi smernice za bodočnost. Velike naloge čakajo rudarje, zlasti pa nas organizirane rudarje. Iz svoje srede bomo izvolili nov odbor, ki bo moral imeti dovolj zmožnosti, zlasti pa požrtvovalnosti, da bo kos svoji nalogi. Samo enkrat v letu imamo občni zbor, zato pa se istega udeležimo vsi organizirani člani. Marsikateremu ne bo lahko iti na občni zbor, ker bo ponoči delal, ali ima sicer po dve uri hoda do Laškega. Zrtvuimo pa vse za organizacijo ter tako za dobrobit vsega delavstva. Pokažimo, da smo značajni in da imamo dovolj sile, da nas nobena zapreka ne more ovirati, da ne bi storili svoje dolžnosti. Pojdimo 1. marca vsi na občni zbor, da bomo tam zbrani, kakor vzorna družina, od katere vsi in vsak član deluje za njen prospeh in njeno korist.

Prevalje. Ilirska rudarska družba v Prevaljah je z januarjem t. l. zvišala najemno rudniškim stanovanjem za 60 odstotkov, češ da tako zahtevajo davčne stanovanjske obremenitve. Ne more se zanikati, da je družba kolikor toliko upravičena podražiti svoja stanovanja, ampak želeli je, da bi družba imela ozir do revnih in rudniških hišah stanujočih prebivalcev, predvsem do staroupokojencev, katerih mesečni dohodki ne zadostujejo niti za najskromnejšo prehrano. Zaradi tega ne bi smela družba podražiti stanovanj tem revežem. Ako je neizogibno, naj bi se stanovanja podražila le najemnikom, ki imajo zadovoljive dohodke in lažje utrpe večje izdatke za stanovanja. Saj se pri dodelitvi rudniških stanovanj upoštevajo tudi le »boljše stranke«, katere imajo v najemu vsa dobro ohranjena, zdrava in prostorna stanovanja. Dalje je rudniška stanovanjska uprava v pričetku t. m. sodnijskim potom vrgla iz stanovanj dve revni stranki iz razloga, ker že dalje časa nista plačali najemnine. Eden teh deložirancev je priletel čevljar, ki je stanoval v razdrapani strešni sobi nad pralno kuhinjo. Drugi, ki je brezposeln, je stanoval v personalni hiši s svojo petlarsko družino. Ljudje ne pomnijo, da bi bil kdo že kdaj v najhujši zimi izgnan iz rudniškega stanovanja. Ako stanovanjska uprava ni mogla imeti usmiljenja in potrpljenja do preganjanih staršev, bi morala vsaj zavoljo malih nedolžnih otrok pustiti tem in ubogemu starčku preko zime skromno zavetje.

Zagorje. V nedeljo dne 22. februarja ob pol petih popoldne se vrši občni zbor Jugoslovanske strokovne zveze, skupine rudarjev v Zagorju v dvorani Zadrugnega doma. Vsak zaveden in strokovno organiziran rudar naj pokaže disciplino in se istega gotovo udeležijo! Vabimo tudi našo kulturno mladinsko organizacijo Krekovo družino in vse, ki z nami čutijo! Vsak naj skrbi, da bo udeležba čim večja! Pride zastopnik iz Ljubljane. Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročila odbora, volitve in slučajnosti.

Zagorje. Podpisani se prav iskreno zahvaljuje Jugoslov. strok. zvezi in tudi mlad. organizaciji Krekovi družini za podporo, katero sem prejel radi bolezni v kateri se še nahajam. Bog plačaj! Engelbert Kržišnik.

Kamnoseško delavstvo

Ribnica na Pohorju. Tudi nam kamnosekom ni prizanesla ta nesrečna kriza, ki jo sedaj v tem slabem času tembolj čutimo. Naše plače že itak niso bile visoke, pa nam je naše podjetje kljub temu znizalo zaslužek, kakor da bi se preobjedli obilnega kruha.

Težave in sitnosti nam povzroča kriza in zima. Pa še to ni dovolj. Dobili smo vice-polirja. Je iz naše srede. Vendar se pa tega noče spominjati. Nasprotno, proti nam delavec je brez potrebe strog in neprijazen. Pozabil je, da je nekajdel jedel isti trdi kruh, kakor ga mi še jemo.

Tovariši! Pogoj za zboljšanje našega položaja je le v trdni skupnosti. Le tedaj bomo zmogli breme, ako bomo vsi organizirani. Tudi vice-polirja Mihata bomo ugnali, če bomo skupaj držali! Zapomnimo si, da meglejo božji mlini počasi, pa sigurno.

Kovinarji.

Jesenice. Razmerje med delavstvom in vodstvom tovarne še ni urejeno. Že pred več kot enim mesecem je bil vložen osnutek novega delovnega reda in kolektivne pogodbe. Toda vodstvo se ne gane, da bi pokrenilo akcijo za sklenitev pogodbe. Pač pa hoče polagoma izvesti poslabšanje delovnih pogojev delavstva. Tako hočejo v oddelkih na Savi, v žičarni, žebljarni in zavajalnicah vpejati akord brez temeljne plače. Kjer se pa ne bi mogli vpejati akordi, naj bi pa veljale zmerne plače. Določevalo bi jih seveda vodstvo tovarne. Svoj korak utemeljuje s tem, da so se na eni strani pocenili izdelki tovarne, na drugi strani se je pa tudi znizal življenjski standard delavcev. Z ozirom na ta težki položaj so imele skupno sejo vse tri organizacije v ponedeljek zvečer. Od tovarne izdani osnutki so se sporočili obratnim za-

upnikom posameznih oddelkov s pozivom, da naj sestavijo komisijo, ki naj prouči osnutke. Sestavila se je tudi vrhovna komisija izmed vseh treh organizacij. Natančnejše podatke pa bodo zvedeli naši tovariši na sestanku, katerega sklicuje naša skupina za svoje članke. Sestanek bo v nedeljo po sarksi

Ali je to res materializem?

Pod naslovom »Boj materializmu« je zadnja »Delavska Pravica« objavila nekaj kritičnih pripomb k mojim predavanjem o socioloških in ekonomskih osnovah moderne družabne reforme. Glavna misel te kritike je, da sem se »postavil v presojanju gospodarskih razmer popolnoma na materialistično stališče« in da »zastopam tezo, da naj bi se n. pr. ravnala morala po gospodarstvu in ne narobe«. Poleg tega trdi članek, da je moja kritika marksizma zmotna ter se čudi, »da more priti človek v sedanjih dobi in po tolikih sijajnih delih izrazitih katoliških sociologov, n. pr. Hohoff, do tako šablonske kritike, kakršna je bila takole pred 20 ali 30 leti običajna«.

Ta poslednja trditev zavrzuje niti ni važna in samo radi nje vobče ne bi odgovarjal. Samo toliko naj omenim, da članek mojega kritike marksizma ni slikal (najbrž jo je posnel le po kakem časopisnem izvlečku iz mojega predavanja), ali pa se ni ni toliko trudil, da bi razumel, na čem ona stoji. Če bi bil to storil, bi si prav gotovo ne upal reči, da je šablonska in zastarela. Zakaj gospodarski nauki, ki tvorijo osnovo moje kritike marksizma, sami niso stari niti dvajset let.

Toda to le mimogrede. Glavno, radi česar se čutim dolžnega odgovoriti, so oni drugi očitki, na osnovi katerih bi ta ali oni utegnili soditi, da sem se, kakor kritik sam pravi, »postavil v službo nositeljev kapitalističnega reda«. Zakaj kot »bivši tovariš« vendarle ne morem kar tako brezbrizno dopustiti, da bi čitatelji Delavske Pravice dobili vtis, kakor da sem svoje nekdanje nazore iz bogve kakšnih razlogov tako izpremenil, da danes blagoslovim, kar sem še nedavno preklinjal. Če bi resnično kaj takega storil, potem bi bil pač dolžan povedati javno tudi razloge, ki bi me do tega dovedli. Zakaj pošten človek in če prav posebno pošten javni delavec ne najda svojih nazorov kar tako, kakor pač prilike nanesejo, ali morda celo kar po prijateljih ali neprijateljih. Vsaj jaz sem bil vedno mnenja, da je resnica oziroma, da je prepričanje vzvišeno nad interesi in nad prijatelji in neprijatelji.

Sicer pa pogledajmo kaj je na stvari!

Članek mi očitka, da sem se »postavil v presojanju gospodarskih razmer popolnoma na materialistično stališče«. V čem naj bi to materialistično stališče obstajalo, se iz članka ne vidi in mi zato tudi ni jasno. Pripomnil bi samo to, da je ekonomski nauk, na katerega sem oprl svojo kritiko marksizma in krščansko-socialnega pokreta popolnoma isti, kot sem ga že leta 1924 razvil v svoji »Socialni ekonomiji«. Tamkaj sem tudi pokazal, da je resnično materialističen zavrzuje tisti gospodarski nauk, ki tvori osnovo marksizma in v nemali meri tudi običajnega krščansko-socialnega pokreta, proti kateremu sem prav radi tega postavil že takrat svoj krščanski socializem.

Morda vidi članek pri meni materializem v tem, ker sem, kakor pravi »zavrzel delo kot barometer delavčevega zaslužka in proglasil, da se mora ravnati (jaz sem rekel »da se nujno ravnati«) zaslužek po ceni izgotovljenega produkta«. Če sodi tako, se moti. To, da se medze resnično določajo po tržnih razmerah in ne po kakršnihkoli socialnih vidikih, to je pač dejstvo, ki ga v modernem gospodarskem življenju ni mogoče zanikati in tudi ne izpremeniti. Tega dejstva niso mogle spraviti s sveta nikake želje in zahteve, po katerih bi bil vsak delodajalec po vesti dolžan plačati svojim delavcem toliko, kolikor potrebujejo, da morejo primerno preživeti ne le sebe, marveč tudi svoje družine. V zadnji (februarski) številki Hochlanda čitamo sledeče zanimivo priznanje, o tem: »Ob štiri-desetletnem jubileju onih Leonovih zahtev (namreč glede družinske mezd) je bridko ugotoviti, da se niso izpolnile. Niti posamezen delodajalec, pa naj si ima še tako dobro voljo, ne more (namreč v sedanjih gospodarskih krizi) plačevati takih mezd, ki bi odgovarjale onim zahtevam, ako hoče v gospodarskem boju ohraniti svoje podjetje ter s tem tudi možnost dela za svoje delavce«.

Zato je v oni moji ugotovitvi prav tako malo materializma, kakor ga je v trditvi, da mora tudi delavec jesti in piti, se oblačiti itd.,

sv. maši v Društem domu in sicer za tovarše iz vseh obratov na Jesenicah-Javorniku. Istotako pozivamo vse naše člane, da se sigurno udeležijo v nedeljo 22. februarja skupščine krajevne bratovske skladnice ob 9 dopoldne.

če hoče živeti. S tem sem povedal pač le resnico, le dejstvo, s katerim treba v življenju računati.

Mnogoterih težav in krivic, ki so za delavstvo danes s tem načinom določanja mezd nujno združene, pa nisem nikdar in nikjer zanikal in tudi ne zmanjševal. Nasprotno, vedno sem iskal in tudi kazal pota, po katerih bi se dale vse te težave resnično zmagati tako, da bi delavci stvarno dobili, kar jim po vsej pravici gre. To sem tudi že v svojih predavanjih napovedal.

Moje gledanje na moderno gospodarsko življenje in njegove pojave nima torej z materializmom prav nič opraviti. Ono pomeni le zdrav realizem, ki delavstva ne tolaži s praznimi nauki in obljubami in zahtevami, ki se nikdar ne uresničijo, marveč mu pokaže naravnost, kje treba zastaviti vse sile, da bo resnično dobilo, kar mu gre.

Tako sem nasproti pristašem krščansko-socialne struje trdil in poudarjal že ob zadnjem katoliškem shodu; tako sem takrat prav o tem vprašanju posebej pisal v svoji knjižici »Za krščanski socializem« (str. 13 ss.). Takrat to ni veljalo, vsaj v delavskih vrstah ne, za materializem. Zato ne razumem, zakaj naj bi bil ta nauk materialističen prav danes, ko je le še bolj aktualen nego je bil takrat. Gotovo je namreč, da bi bile težave, ki jih mora delavstvo danes nositi, neprimerno manjše, če bi se mezdno razmerje uredilo po načelih, ki sledijo iz mojega gledanja na to vprašanje. (Soudležba na dobičku in prav posebej še v vodstvu in upravi podjetij.)

Kar se tiče očitka, da naj bi se po mojem morala ravnala po gospodarstvu in ne narobe, moram reči, da je tudi tu nekoliko nejasno, kaj je članek hotel reči. Zame je toliko popolnoma gotovo, da morala ne nalaga in ne more nikomur nalagati dolžnosti, katerih brez lastne krivde po svojem gospodarskem položaju ne zmore. Vsaj glede meznega razmerja je to prav gotovo tako. V tem obsegu je torej brez dvoma res, da gospodarske možnosti in nezmožnosti določajo tudi, kaj je kdo po morali dolžan storiti oziroma dati. Po domače se to pravi: Delodajalec, ki bi mogel plačati svojim delavcem družinsko mezdo, je to tudi resnično dolžan storiti (po mojem bi jim moral, kadar to gospodarski položaj njegovega podjetja dopušča, celo več plačati). Toda takrat, ko resnično ne zmore družinskih mezd, tudi ni dolžan to storiti. Kaj drugega pa o vsem tem nisem nikdar in nikjer trdil.

Seveda rad priznam, da iz mojih dosedanjih predavanj vse to še ni, vsaj jasno ne, razvidno. To je članekarja najbrž zmotilo, da napoveduje že sedaj, ko sem vprašanje gospodarskih osnov moderne družabne reforme šele začel, da se bo na drugem mestu s mojimi »zmotami« podrobneje pečal. Toda jaz ne morem nič zato, da je moderno socialno, predvsem pa še gospodarsko vprašanje tako zapleteno, da ga v enem ali dveh predavanjih ni mogoče dobro razjasniti ter pokazati pot, ki naj bi resnično dovedla do rešitve njegovih najtežjih vprašanj. Počakajte vendar, da razvijem svoje misli do konca, potem pa sodite! Nisem eden tistih, ki bi se bal kritike. Dosedaj mi, hvala Bogu, ni bilo še nikdar težko braniti, kar sem rekel ali napisal, pa se tudi to pot ne bojim sodb. In če mi bo treba priznati, da sem se v tem ali onem zmotil, se tudi tega ne bom ustrašil. Kdo pa se ni še nikdar zmotil?

Samo eno želim, da bi namreč bilo čim več takih, ki bi hoteli vprašanja, ki jih obravnavam, resno in brez predsodkov študirati, da bodo mogli tembolj utemeljeno overiti moje trditve in moj nauk. Seveda, če se jim to posreči, bo s tem porušen in pokopani prav tisti krščanski socializem, zaradi katerega so mi nekateri ob zadnjem katoliškem shodu pritrdjevali, danes, ko prav isto učim, pa me grajajo.

Dr. A. Gosar.

Opomba uredništva: S tem, da priobčujemo, še nikakor ni rečeno, da soglašamo. Podrobnejši odgovor pride.

Opazke glede časopisnih izvlečkov bi bile umestne le tedaj, če bi g. avtor napačne teze, objavljene v časopisih, dementiral ali preklinal. Tega do danes še ni storil. Zato lahko sklepamo, da časopisni izvlečki vsaj bistveno podajajo njegove lastne misli in izvajanja.

Vezana produkcija

(Konec.)

Odklonitev teorije nasilja ni samo svetovno-hazornega, temveč tudi dokaj racionalističnega izvora, kajti ona nikakor ne prihrani proletariatu trdih let ustvaritve in obnovitve, ki jih zahteva preusmerjena družabna osnova posebno v njenih gospodarskih principih. To dejstvo mora vsak krščansko-proletarski pokret aplicirati v svojem praktičnem delovanju. Postopno izvajanje gospodarskega programa v cilju vezane proizvodnje spremlja kompleks zaniotanih družabno-tehničnih variant, pri čemer ni prezreti izrazitih gospodarsko razvojnih mejst. Evolucijska miselnost računa edino z danimi pravno-družabnimi uredbami pri svojem gospodarskem udejstvovanju in hoče doseči svoj skupinski smoter potom predhodnih socialnih preosnovnic. Realnost socialnih preosnovnic kot predhodnih v okviru kapitalistične produkcije kot so uvedba družinske mezd, premoženjske meje ali udeležbe pri podjetniškem dobičku je doela fiktivne narave, kar je plod pomanjkljive znanstvene intuicije. Socialna preosnovnica se opira čvrsto na dane pogoje, vendar se njen organičen ustroj strogo prilagodi cilju vezane proizvodnje. Pravno-združni lik proizvajalne zadruge odgovarja v največji meri ustroju socialne zajednice, ki prevzema funkcije predhodne preosnovnice nekako po vzgledu zgodovinskega analogona v srednjeveškem vezanem gospodarstvu. Vsebinska take socialne zajednice je pač odvisna od zgodovinskih okolištin ter predstavlja formalno-programatično zvezanost med dejanji ljudi za kompleks socialnih odnosov. Logično je taka socialna zajednica funkcionalen pojem, ki predčuje po tej predstavi gotovo zakonitost v mišljenjskem dogajanju izvestne skupine ljudi. Na osnovi teh izsledkov je dana možnost postaviti kapitalizmu nasproti gospodarsko zajednico, ki bi paralizirala njegove produkcijske funkcije v toliko, v kolikor predstavlja kapitalizem nekaj gospodarski mehanizem, ki razlaščuje človeško delo in ki si sadove dela brezobzirno prilasta in v kolikor rast kapitalističnega bogastva ne predstavlja dvig splošnega blagostanja, temveč nasprotno le razlastitev in proletarizacijo vsega človeštva. Sodelovanje članov v socialno gospodarski zajednici kot predhodni preosnovnici je pogojeno na osebno delo kot na prvi in najvažnejši produkcijski činitelj v zvezi s pri-spevanjem drugih proizvajalnih faktorjev v obratnem razmerju, v katerem ustvarja kapital, združen z delom, svoje vrednote. V socialnem življenju odločajo interesi, katerim posveča človek večjo ali manjšo pažujo. Vprašanje eksistence širokih plasti človeške družbe je najneposrednejše zvezano z ustvaritvijo smotrene proizvodnje zemeljskih dobrin. Čeprav ima pri vsaki socialni zajednici vsaka vrsta socialnih odnosov svoj poseben vidik v socialnem dogajanju, je vendar gotovo, da znore edino transcendentna usidrana proletarijata slične naloge. Vitalnostna stopnja samohranitve, odklona neugodja in trpljenja je merilo intenzitete, ki združuje ljudi v socialno zajednico do najvišje točke, do družabnega in gospodarskega organizma. To merilo pa je v današnjih družabno-gospodarskih razmerah dovolj podano.

Premerl.

Doma in po svetu

Rusija se bo udeležila panevropske konference; to je sporočil sovjetski komisar za zunanje zadeve Litvinov Društvu narodov.

V Ameriki se boja že obrača na bolje in gospodarska kriza pojenja. To sklepajo iz dejstva, da produkcija železa zadnje dni narašča.

Stiska zaradi nezaposlenosti vlada tudi na Holandskem. Strokovne organizacije so priredile veliko protestno zborovanje in zahtevale, da se podaljša doba šoloobveznosti do 15. leta in obvezno nadaljevalno šolanje do 17. leta in smoteno strokovno poučevanje do 21. leta. Poleg tega so zahtevali, da se uvede 44 urni delovni teden in zavarovanje za brezposelnost izpopolni.

Kako se razorožujemo. Proračun za vojno in mornarico Združenih držav ameriških se bo znižal za okoli 80 mi-

lijonov dolarjev. Stiri bojne ladje bodo vzeli iz flote. Moštvo mornarice se bo zmanjšalo za 500 mož.

Henderson poziva narode. Na javnem zborovanju v Londonu je govoril angleški zunanji minister Henderson o razorožitvi in miru. Govoril je tako kot dosedaj še noben državnik. Razorožitvena konferenca Društva narodov je pripravila osnovo, na kateri se mora dalje graditi. Jedro vprašanja pa je, ali posamezne vlade resno mislijo na razorožitev, ali ne. Vse zavisi le od javnega mnenja in od volje narodov. Vlade morajo delati to in tako, kar in kakor hočejo narodi! Narodi morajo prisiliti vlade k razorožitvi! Saj narodi vendar še niso pozabili 10 milijonov mrtvih, ki so padli v zadnji vojni in 20 milijonov invalidov, katerih so sedaj polne bolnišnice in ubožnice. Prihodnja vojna bo plinska vojna, naperjena predvsem proti prebivalstvu v zadledju in mednarodnem zločin bi bil, da ne bi narodov pred posledicami take vojne opozorili. Edina pot je ta, da se vojna sploh onemogoči. Svetovna gospodarska kriza, brezposelnost, vsi stotisoči stradajočih današnjih dni so posledica pretekle vojne. Anglija da letno za vojsko 115 milijonov funtov šterlingov. Kako bi bilo vse drugače, če bi se vse te ogromne vsote porabile v socialne in gospodarske svrhe. Ključ za rešitev vseh gospodarskih in političnih vprašanj je razorožitev.

Angleški predilničarji so zmagali. Zadnje dni so lastniki predilnic, potem ko se delavci s svojimi strokovnimi organizacijami na čelu niso hoteli podati in sprejeti njihovih zahtev, izprli še kakih 50.000 delavcev. Obenem so izjavili, da se bo izprtje raztegnilo še na ostalo tekstilno industrijo, če delavci v nekaj dneh ne sprejmejo njihovih pogojev. Ne eno ne drugo se ni zgodilo. Podjetniki so se v svojem boju omajali. Njihova organizacija je razglasila, da se vseh 400.000 izprtih delavcev v ponedeljek 16. februarja vrne na delo, vrata tovarn bodo odprta. Nič več ni govora o osmih statvah mesto dosedanjih štirih, prav tako ne o znižanju plač. Podjetniki bodo morali pač gledati, da kako drugače povečajo svoje profite, ne pa na račun delavstva. Delavstvo je s svojimi strokovnimi organizacijami dokazalo, da je dovolj močno za obrambo svojih pravic. Izprtje je trajalo skoro dva meseca.

Razno

Novi vojni aeroplani. Armada Zedinjenih držav je dobila 46 novih aeroplanov, o katerih se trdi, da stoje na višku sodobne popolnosti. V hitrosti se kosajo z aeroplani katerekoli druge države. Povzpnejo se lahko do višine 10.000 čevljev in se morejo od tam vertikalno spustiti navzdol s hitrostjo 350 milj na uro.

Tudi karijera. Sedanji francoski ministrski predsednik Laval je bil svoječasno kočijaž, kakor njegov oče. Ko mu je namreč umrl oče, je moral pustiti šolo in postati voznik, da je lahko vzdrževal mater in sebe. S pomočjo svojega zupnika je pa kljub temu še nadalje studiral in polagal izpite. Prestal je vse srečno, nakar je zapustil fijkersko karijero in nastopil boljše. Ščasoma je postal poslapec in naposled ministrski predsednik.

Kar se pa nanaša na lastnino in delo, velja še v veliko višji meri z ozirom na človeka in njegovo osebno dostojanstvo. Zato ne sme biti človek kot božji otrok predmet zaslužnjevanja in izkoriščanja. Če je tako, če ekzistira tak družabni in gospodarski red, je to proti naravnemu pravu in proti njegovemu božjemu izvoru.

Veliko del imamo o gospodarskih in družabnih vprašanjih. Toda v nobenem niso dane v tako kratki in preprosti obliki jasne smernice za vsa ta vprašanja, kakor v desetih božjih zapovedih. Ko bi živelo človeštvo po njih, bi bil vsak kapitalistični pojav nemogoč in človeštvo bi bilo prihranjeno vsako gorje, ki izvira iz izkoriščanja dela in lastnine. Zato bi moral biti klic vseh zatiranih in izkoriščanih: Nazaj k božji ustavi!

Pridobivaj novih članov za Jugoslovansko strok. zvezo!

Božja ustava

Deveta in deseta zapoved. Ti dve zapovedi prepovedujeta posest in ženo svojega bližnjega le pozeleti. Vsebuteta torej tipično prepoved, da bi kdo le stremel za tem, da bi zrahlal zakonske in družinske vezi in uničil pravičen lastninski red.

Deseta božja zapoved prepoveduje, da bi kdo porabljal lastno bogastvo in svoj lasten socialni položaj v to, da bi male in šibkejša posestniki izrinil iz njihove trdne posesti in jih potisnil med proletarijat. Prepoveduje brezobzirno izkoriščanje svojega prednostnega položaja; prepoveduje pa tudi dovoliti posest in moč, da bi kdo vedno bolj in bolj centraliziral vso posest in vso moč, četudi se ne bi posluževal protizakonitih in ne-naravnih sredstev.

Deseta božja zapoved brani torej ravnotežje razmerja med posestjo in močjo.

Prepoveduje kapitalistično, socialno in politično tiranijo.

Rimsko pravo je omogočalo, da je izkoriščal močnejši slabjšega s pomočjo nebrzdane konkurence, da le sredstva niso bila nepostavna. Deseta božja zapoved brani šibkejšega pred poželenjem močnejšega in s tem socialni red in blaginjo.

Zakonodajalec nove zaveze naslomi torej v svoji pridigi na gori prvi blagor na zadnje desetih božjih zapovedi: »Blagor ubogim v duhu«, to je, ki ne pozele blaga svojega bližnjega.

Deveta in deseta božja zapoved označita grešnost govornih čutnih in na napačno pridobitnost usmerjenih tendenc. Izrodek zadnje tendence pa je tisti samogoltni kapitalizem, kateri je rodil socialno demokracijo. Razodetje je torej izreklo svoj protest proti kapitalizmu že takoj v začetku po 10. božji zapovedi, katera prepoveduje na katerikoli način ogroziti trdno posest malih s pomočjo

premoči svoje lastne kupne sile in moči in sploh motiti ravnotežje človeške družbe s pomočjo pravice brezmejnega izkoriščanja slabjšega, če se le ne poslužujemo nepostavnih sredstev.

Za uresničenje principov 10. božje zapovedi naj bi služila sobota in sveto leto. Sobota je sploh pomenila zapoved poklicnega dela in je prepovedovala življenje, ki bi slonelo na lenih obrestih, ki so izrodek napačnega pojmovanja lastnine.

Deveta in deseta božja zapoved nista v nasprotju le s kapitalizmom, ampak tudi s skupnostjo premoženja in žen, kakor ga propagira prisilni komunizem.

Če ni dovoljeno človeku, da si prilasti lastnino svojega bližnjega (seveda brez enakovredne in od njega sprejete protidajave), da celo samo pozeleti, potem velja to tudi o delu bližnjega, katero je še bolj njegovo, kakor pa njegove zunanje vrednote, in o sadu njegovega dela, ki je deloma stvar njegovega dela.

Kje je jasnost in odločnost?

Ves svet je zajela velika gospodarska kriza s strašnimi posledicami, izmed katerih je pač najhujša brezposelnost 20 milijonov proletarijata, ki trpi te dni najhujše. Mnogo se govori in piše o vzrokih te krize še več pa o tem, kako to krizo odpraviti. Vlade prizadevati držav sklicujejo posvetovanja »strokovnjakov«, ki sprejemajo resolucije in stavljajo predloge, kako priti zlu v okom. Razne mednarodne gospodarske in socialne ustanove obravnavajo ta zares mednarodni problem in prav tako izražajo svoja mnenja.

Zadnje dni je našlo posebno jak odmev zasedanje uprav. odbora mednarodnega urada dela, ki je na podlagi poročila tozadevne komisije razpravljalo o ukrepih, katere bi bilo treba izvršiti, da se to zlo vsaj v neki meri zajezi. V tem odboru so kot znano zastopniki vlad, podjetnikov in delavcev. Razumljivo je tedaj, če je prišlo do ostrih nastopov med temi skupinami in je ostala bistvena plat vprašanja nerešena oziroma ne najdemo v sklepih tega odbora nanjo odgovora. Delavska skupina, ki jo po odstranitvi tajnika kršč. strokovne internacionale Serrarensa (lansko leto) predstavljajo sedaj le še amsterdamski, je različno povedala, kako se da zlu odpmoči. Ne glede na razloge, ki vodijo marksiste, so bili njihovi predlogi v glavnem docela pravilni. To, kar so oni predlagali, je tudi edino možno in sposobno, da se brez posebnosti vsaj v čim višji meri odpravi.

Gre za široko in temeljito reformo celotnega družabnega reda. Kajti kapitalistični družabni red reform, ki bi šle za tem, da se celotno gospodarstvo postavi resnično v službo človeštva, ne pa da je samemu sebi namen, takih reform ne prenese. Delavstvo vseh držav in narodnosti, bodisi marksistično ali krščansko si je danes v tem že na čistem. Zato nas ne more presenečati, da sta amsterdamska — marksistična in utreška — krščansko-socialistična internacionala skoro dobesedno isto sklenili, kako naj bi se brezposelnost odpravila ali omilila. Vse delavstvo, tudi krščansko-socialistično, ima jasne smernice za uspešno rešitev vseh gospodarskih in socialnih pa iz njih izvirajočih političnih kriz našega časa.

Krščansko delavstvo ve, kje in kako bi bilo treba zagrabit. Ne ve pa tega tudi ostala tako zvana krščanska družba, ne vedo tega krščanski politiki in javni delavci, ki čisto z drugega brega kot proletarijat gledajo na razvoj časa in njegovih potreb. Krščanska družba še ni spoznala svoje velike naloge in je gluha tudi za opomine klicarjev iz njenega osrčja.

Zato nas le veseli, če je »Slovenec« z dne 13. februarja v uvodniku ugotovil, da ima marksizem jasne smernice za rešitev ne samo brezposelnosti, ampak vseh družabnih potreb našega časa. Žal ne ugotavlja obenem, da ima tudi krščansko delavstvo čisto določen program za odpravo teh bolezni in da se v gospodarskem pogledu kar skoro docela ujema z marksističnim. To je potrebno pribiti, da so danes ideologi in voditelji krščanskih organizacij in ustanov, da so krščanski politiki praznih rok in deloma kolebajo sem in tja deloma pa celo strastno kljubujejo delavskemu gibanju in vsem spremembam, ki so tako nujne.

To in ono

KARTEL ŽELEZA V LETU 1930

Zagrebska revija »Kovica« prinaša v 1. številki svojega 3 letnika podatke o prometu in prodaji železarskega kartela v letu 1930. Jugoslovanske železarnice so lahi prodale šipkastega in obročnega železa in malih tračnic ca 4.205 vag. (1929 4.333 vag.), valjane žice pa 345 (311) vagonov, skupno 4.750 (4.644) vagonov. Srednje evropske železarnice pa so prodale v naši državi šipkastega in obročnega železa 1.495 (l. 1929 2.324) ton, valjane žice pa 146 (116) vag. Skupno je znašala prodaja 5.700 vag. (6.656) in 491 (428) vag., torej 6.191 (7.084) vagonov.

Beda v deželi dolarjev. Velika brezposelnost je dovela do nevarnih kravalov. V Oklahoma-City je okoli 1000 brezposelnih napadlo mestno hišo. Razbili so vse, kar jim je prišlo pod roko. Oplenili so tudi neko v bližini se nahajajočo veliko trgovino. Policija je razglašala lažne mase z bombami, ki povzročajo soljenje.

Veliki skladi arzenovih rud v naši državi. Blizu sela Kosove so se pred nedavnim časom odkrili veliki skladi arzenovih rud. Zagrebska kemična analiza je pokazala, da rude vsebujejo 62% arzena, 28% žvepla in 10% raznih drugih

sestavin. Za izkoriščanje teh naravnih zakladov se je ustanovil nov industrijski koncern, pri katerem je udeležena »Destilacija« d. d. s 55%, Muslimanska poljedelska banka in ostali manjši interesi s 45%. Z eksploatacijo se bo pričelo že prihodnjo pomlad.

Boljševizem kapitalistov. Hamburška paroplovna družba Voglmann je na visokem morju snela na dveh svojih parnikih nemško zastavo in razvila panamsko zastavo. To pa le radi tega, da bi se odtegnila nemškemu pomorskemu pravu in s tem prihranila 44% na mezdah in socialnih bremenih. Zgled domovinske ljubezni!

Radio

ZANIMIV BANKET

Eden najbolj zanimivih banketov je brez dvoma banket, ki ga je priredila družba Heinz svojim 11.000 uslužbencem, ki se nahajajo po različnih delih sveta. Banket se je vršil ob isti uri, istočasno, z istim jedilnim listom, z isto godbo in nagovori. Predsednik Hoover je bil tudi med govorniki. V Ameriki se je vršil banket v Pittsburgu, ostali so se vršili v Londonu, Manchesteru, Liverpoolu, Bristolu, Leedsu, Hullu, Birminghamu, Edinburgu in Glasgowu, nadalje v Kanadi, Avstraliji, Franciji, Nemčiji ter v Španiji in Belgiji. Govore je prenašala kratkovalovna postaja v Pittsburgu na val 48 m in 25.4 m. — TRL.

DOBRA IDEJA

Kanadska postaja Ontario je menila priti brezposelnim, tako na pomoč, da sproti oznanja prosta službena mesta. Sicer nima vsak svojega aparata, vendar se bo lahko informiral na javnih aparatih.

POPULARIZACIJA GLASBE

Da, čas za to je napočil. Tako bomo izvajanja nekega francoskega novinarja, ki je poslušal, kaj ljudje, po cestah in hišah danes pojo in žvižgajo. Vestno je kot glasbeni referent beležil vse melodije in tako sestavil ta-le spored: »Indijska pesem« Rimskega-Korzakova, fragmenti iz Beethovnovih simfonij, deli iz Peera Gynta, Nocturno in Bolonezo Chopinova, fragmenti Kreislerjevi, pesem brodarjev na Volgi. Pa to je neznamen del vsega obširnega repertoarja. V primeri s podobnim predvojnim repertoarjem kaže sedanjí docela drugačno lice. Glavno zaslugo ali pa krivdo, kakor hočete, nosita pač radio in gramofon. T. R. L.

RADIO BO SPREMENIL JAPONŠČINO

Japonska se je odločila, da bo zgradila šest velikih postaj in dvajset krajevnih po-

staj. Razlog temu velikopoteznemu sklepu je predvsem ta, da se paralizira vpliv sovjetskih postaj z azijske obale. Vendar bo imel japonski radio zelo čudno stališče napram japonskemu jeziku. Znano namreč splošno ni, da obstoja japonsčina iz dveh delov, iz besednega zaklada, ki se ga poslužujejo moški, in iz besednega zaklada, ki je namenjen ženskam. Za netakno velja, ako se mož poslužuje »ženskih« izrazov in narobe. Težava pa se ne naha kar tu. Obstoja še razlika v izražanju služabništva in gospode, pismenih in nepismenih ljudi, razlika zlasti med književnim in govornim jezikom. Radio se je torej znašel v silni težavi. Kaj naj store napovedovalci? Stvar je bila kmalu rešena in bo epohalna za Japonec. Baš radio je dal pobudo, da se ustvarja nov, zaenkrat »radijski« jezik, ki vsebuje elemente iz vseh narečij in govoric in tvori več nego kompromis. Zakaj ta jezik se pojavlja polagoma tudi v javnem in vsakdanjem življenju, kjer posredno družni in približuje vse sloje, pa tudi oba spola. Tako je imel radio na Japonskem še prav svojevrstno poslanstvo, ki ga bo, tako menimo, docela izvršil. T. R. L.

Za kratek čas

Izborna stenotipistka. »Ste zmožni stenografije?«

»Obvladam jo izborni, g. raynatelj. Ne znam sicer v tem jeziku pisati, pač pa ga gladko govorim.«

Previdnost. »Oh, če bi vedel, kje bom umrl!«

»Kaj bi pa imel od tega?«

»Ne bi šel tja.«

V restavraciji. Natakari: »Pričakovali smo vas že predvčerajšnjim, gospod doktor, pa ste prišli šele danes.«

»To sem takoj spoznal, ko ste mi prinesli pečenko.«

Simbolično. »Glej, dušica, tu klečim pred teboj v prahu zemlje...«

»Kaj poveš! Saj sem davi pometala.«

Samuelovo iskanje je naslov prvi knjigi Krekove knjižnice za leto 1931. Knjiga izide prve dni aprila. Vsebinska knjige je nadvse napeta in zanimiva. Naroča se pri Krekovi knjižnici, Ljubljana, Miklošičeva cesta 22.

Krekova mladina, podruž. Ljubljana

Sekcija: Borci

priredi dne 22. februarja in 1. marca, obakrat ob 20

R. U. R.

(Romanovi Univerzalni Roboti).

Kolektivna drama v 3 dejanjih s predigro.

Spisal Karl Capek, prev. Osip Sest.

Režija: Ivan Bučer.

Cene na lepakih. — Začetek točno ob 20.

Pierre l' Ermitte:

61

Kako sem ubila svojega otroka

Yholdyjeva gospa je na vrtu trgala rože, da nabere šopek za k večerji. Pri vratih se je prikazalo drobno ribiško dekletce, ki je prodajalo sardine... Spodaj na bregu je stari Crepier skrbno snažil mreže, v katere se je bilo nabralo morskih alg. Vse je bilo lepo tiho in mirno in vsak je bil zatopljen v svoje delo... Tedaj pa kakor strela z jasnega neba zadoni na stopnicah debel uječev glas:

»Čakajte, danes vam bom povedal pa nekaj takega, kar se ne čuje vsak dan!«

»Kaj pa? Kaj pa?« sprašuje Lolita.

»Vojna se nam obeta!«

»Vojna?«

»Vojna, vojna!... Pa še kakšna vojna!«

Beseda vojna se je zdela vsem tako strahotna in tako blazna, da so neverno majali z glavami in skomigali z rameni. Toda uječ se ni dal oplašiti; iz žepa je potegnil šop časnikov, ki jih je bil nakupil med potjo, in košato razlagal kako silno nevarni časi so prišli in da morajo biti na vse pripravljene...

»Kaj pa, ali bi vojna tudi nas kaj zadela?« se oglasi Lolita nekoliko blede.

»Kakopa!« hitro odvrne Dominik namesto uječa.

»Jaz moram precej pod orožje!«

»Kako, saj nisi še dosti star!«

»Nič zato! Manjka mi samo še leto dni. Ta čas se bom ponudil kot prostovoljec!«

Po teh besedah vstane in odloži svoje risalno orodje. Ni se zmenil ne za vzdih in prošnje ne za solzne oči in proseče roke, ki so mu branile, naj nikamor ne hodi.

»Moram izvedeti kaj natančnejšega!« je zaklical že pri vratih in odvihral.

Na uječa pa se je izlila ploha ženske nevolje. Yholdyjeva gospa in Lolita sta ga obsuli z očitki, kako je mogel tako nenadoma izblekniti takšno grozovito novico, ko vendar dobro ve

kakšen je Dominik!... Take neumnosti še svoj živ dan ni storil!... In kako naj sedaj to popravijo?

Saj bi bil tudi brez mene še nocoj izvedel! se je branil uječ.

»Bi, ampak drugače!«

»Ah, človek bi mislil, da je vendar že prišel k pameti!... Na, pa je še zmerom tak, kakršen je bil pod Firminovim vodstvom!«

Tako so se prerekali in besedovali brez konea in kraja.

Čez dobro uro se je Dominik vrnil.

Bil je na županstvu, kjer mu je župan, star in za domovino vnet mornar, odkrito priznal, da je stvar zelo zelo resna. Pokazal mu je razglas, ki je veleval, da morajo vsi sposobni moški takoj pod orožje!... Dodal je še, da Evrepa čaka najbrže najbolj krvavo klanje, kar ga je bilo kedaj na suhem in na morju...

Novica o vojni pa ni prišla samo do Turkiza, marveč se je razletela po vsem otoku. Ljudje so kakor brez glave tekali sem in tja. Nekateri izletniki so ravno prispeli z ladjo in niso še niti kovčkov odprli!... Mnogo častnikov je precej odšlo z otoka; nekateri so se odpeljali z ladjo, drugi pa skozi Fromentineo.

Vse je z nemirom pričakovalo jutra.

Dominik je že ob petih odšel z doma. Na cesti je srečal carinike, ki so se jim na puškah svetili bajoneti, za pasom pa so jim tičali samokresi in naboji.

»Torej je res vojna?« jih je ustavil.

»Vojna, prijatelj, vojna! Kdaj greš pa ti? Cariniki so ga tikali kot bi bili že skupaj v strelskih jarkih.

»Mislim, da kmalu!« odvrne Dominik.

»Potem pa le hiti! Popoldne ob štirih bo ladja poslednjič vozila potnike; potem jo bodo spreminili v vojno ladjo.«

»Kdo je rekel?«

»Sam kapitan!«

Vojna!... Vojna!... Vojna!...

Kakor strela z jasnega julijskega neba je tresil ta klic med ljudi. Po vseh zidovih, da, celo po drevju so lepili razglase o mobilizaciji... Pri vsakem razglasu so se zbirale gručice žena, kjer so se med noirmoutrinskimi robci mešali tudi pariški klobuki.

Vojna!

Vsem je zastala beseda v grlu, in v oči so privrele solze; vendar nobeden niti za hip ni omahoval. Možje so vedeli kaj jih čaka in na obrazih jim je bilo brati odločno močnatost, ki se pokori tudi najtežji dolžnosti. Treba je iti, zato gredo! Domovina kliče na boj, otroci se ji poslušno oglašajo. Vsi bi pljuvali na onega, ki bi le za trenutek omahoval pred svojo dolžnostjo in se obotavljal izvršiti to — ali pa še več — kot mu nalaga dolžnost.

Tako so mislili vsi — razen v »Turkizu«, kjer so bili popolnoma nasprotnega mnenja.

Uječ je bil morda nekoliko napak naredil, ker je prezkodaj in preveč naravnost vrغل ono neveselo novico o vojni. No, pa bo že skušal popraviti tudi to nerodnost, če je sploh bila nerodnost.

Ko se je Dominik vrnil domov, sta se uječ in mati takoj spravila nadenj.

Začela sta mu dopovedovati, naj se nikar ne ozira na druge; naj delajo, kar jim je pač všeč! Blaznež dela po svoje, kdor je moder, pa vsako stvar trezno presodi in mirno čaka...

Nazadnje je pripomnil uječ, da bosta že poskrbela, da se v svoji nerazodni ljubezni do domovine ne bo kam zaletel kakor sta bila prepečena, da ga ni zavedlo ono nesposobno versko navdušenje.

»Ne govorite takih bogokletnih besed!« mu Dominik seže v besedo. »Hvala Bogu, da mi da vsaj Lolita mir, ki bi edina bila nekoliko upravičena, da mi brani iti v vojsko. Vi pa nimate nikakršne pravice!... Ko bi videli kakšno je ljudstvo, ko bi videli njegovo vero, moč in pokorščino, bi drugače govorili!... Vsa dežela je do mozga presunjena, vi pa hočete, naj jaz ostanem izven tega gorečega navdušenja in naj se umaknem svoji dolžnosti!«

»Kdaj sem rekel kaj takega? Ko boš zadosti star, boš že šel; sedaj pa si še premlad!«

»Strašno, teh leto dni!«

»Leto dni je leto dni!... V dvanajstih mesecih bo že zdavnaj vojna minila!«

»Prej pa bo na bojnem polju padlo sto in sto tisoč mož!« vzklikne Dominik in povzdigne roke.

Agitiraj za naš tisk!